

ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ Μ.Μ.Ε. ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ

Ομιλία του γενικού γραμματέα της ΕΣΗΕΑ κ. Μ. ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ στο 3ο Διεθνές Συνέδριο στα Χανιά της Κρήτης

Εύστοχη η επιλογή του θέματος του συνεδρίου, ενόψει της ημερολογιακής αλλαγής του αιώνα, που εγκαινιάζει συμβολικά μια νέα εποχή για τα ΜΜΕ.

Τα χαρακτηριστικά αυτής της νέας εποχής, έχουν γίνει αισθητά στο χώρο της ενημέρωσης από αρκετά χρόνια και η διεθνοποίηση της πληροφόρησης, εξαιτίας των νέων τεχνολογιών, είναι ένα από αυτά. Χαρακτηριστικό επίσης γνώρισμα της νέας εποχής είναι η αναμενόμενη ανάκαμψη των τοπικών ΜΜΕ που μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη, εάν εκτιμηθεί και χρησιμοποιηθεί σωστά το νέο πλαίσιο ανάπτυξης του τομέα της Ενημέρωσης.

Ποιο όμως είναι για τα περιφερειακά ΜΜΕ αυτό το νέο πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώνεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς το νέο τοπίο της Πληροφόρησης;

Όσο τα οικονομικά κέντρα εξελίξεων μετατίθενται από τις εθνικές πρωτεύουσες προς κάποιο παγκοσμιοποιημένο νοητό σημείο, τόσο τα πολιτικά και πολιτισμικά κέντρα, μετατίθενται από τις μητροπόλεις προς τις τοπικές κοινωνίες. Η ίδια η δύναμη των τοπικών κοινωνιών, εκπορεύεται από την απόφασή τους να διατηρήσουν την ταυτότητα και το χαρακτήρα τους.

Αυτή είναι η στιγμή της μεγάλης ευκαιρίας για τα περιφερειακά ΜΜΕ, να ενταχθούν με τους ευνοϊκότερους όρους στο νέο μοντέλο πληροφόρησης, διδασκόμενα από τα λάθη των λεγόμενων “εθνικών” ΜΜΕ, λάθη που πλήρωσαν πολύ συχνά με την απώλεια της ίδιας της

αξιοπιστίας τους.

Ποια είναι τα λάθη αυτά: Από την τρέχουσα αρθρογραφία για θέματα περιφερειακού Τύπου, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ακόμη και σήμερα, η τοπική εφημερίδα είναι η δεύτερη επιλογή του κατοίκου της περιφέρειας, ο οποίος δίνει προτεραιότητα στην πληροφόρηση που εκπορεύεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα.

Η πραγματικότητα αυτή, που επί σειρά ετών έφερε σε κυκλοφοριακή και οικονομική απόγνωση πολλά έντυπα της περιφέρειας, έχει συγκεκριμένη αιτία κι αυτό ισχύει για όλες τις χώρες που εντάχθηκαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στη διαδικασία της βιομηχανικής επανάστασης: Η αστυφιλία, χαρακτηριστικό φαινόμενο της βιομηχανικής εποχής και συνέπεια της συγκέντρωσης του πληθυσμού της περιφέρειας στα αστικά κέντρα, δημιούργησε εκτός από υδροκέφαλες πόλεις και υδροκέφαλο κράτος. Τα κέντρα λήψης αποφάσεων, η οικονομική, πανεπιστημιακή και πνευματική ζωή, συγκεντρώθηκαν στα μεγάλα αστικά κέντρα γύρω από τα οποία αναπτύχθηκε η βιομηχανική δραστηριότητα. Ο δημοσιογράφος της βιομηχανικής εποχής, έπρεπε να βρίσκεται στην καρδιά των κέντρων και του κέντρου για να βγάλει την είδηση, που ήταν η πεμπτουσία της ύλης της εφημερίδας. Τα γεγονότα που διαδραματίζονταν στα αστικά κέντρα, και οι αποφάσεις που λαμβάνονταν, επηρέαζαν μοιραία τη ζωή στην περιφέρεια χωρίς να συμβαίνει και το αντίστροφο.

Από τη δεκαετία του 60 ήδη, καθώς η τηλεόραση έμπαινε σε όλο και περισσότερα σπίτια, κομίζοντας έναν άλλο τρόπο ενημέρωσης, με κυρίαρχο το θέαμα στη θέση του λόγου, ο λεγόμενος “εθνικός” Τύπος, έδειξε ότι ήταν αντικειμενικά ανήμπορος να ανταγωνιστεί την ταχύτητα και το θέαμα που η τηλεόραση εξασφάλιζε στην ενημέρωση.

Η αναζήτηση καινούργιου ρόλου για τον Τύπο, οδήγησε στην καλύτερη περίπτωση προς την κατεύθυνση του σχολιασμού της είδησης, του άρθρου γνώμης, της συνθετικής και τεκμηριωμένης δημοσιογραφικής έρευνας και στη χειρότερη, στον φτηνό εντυπωσιασμό και στο λαϊκισμό. Αλλά και πάλι, το μεγαλύτερο

μέρος του λεγόμενου “εθνικού” Τύπου, αναζητά σήμερα απεγνωσμένα τρόπους κυκλοφοριακής ανάκαμψης για λόγους που σχετίζονται με την αξιοπιστία του και την εμπλοκή του σε ατραπούς που δεν έχουν σχέση με την ίδια την πληροφόρηση όπως την αντιλαμβάνεται ένας δημοσιογράφος.

Τελικά, η τηλεόραση, που λόγω τεχνολογικής υπεροχής, κέρδισε το ειδησεογραφικό ενδιαφέρον του κοινού, όταν ενεπλάκη στο κυνηγητό θεαματικότητας, και εμπορικότητας, δεν μπόρεσε με τη σειρά της να αποφύγει την παγίδα του φθηνού εντυπωσιασμού και στην ενημέρωση, γράφοντας σε πολλές περιπτώσεις στα παλαιότερα των υποδημάτων της τους δημοσιογραφικούς κανόνες δεοντολογίας.

Εδώ και μερικά χρόνια, μιλάμε για κρίση στα ΜΜΕ. Ίσως θα ήταν καλύτερα να μιλήσουμε για μεταβατικό στάδιο και στα ΜΜΕ. Η βιομηχανική εποχή τελείωσε, παίρνοντας μαζί της την ανάγκη ύπαρξης υδροκέφαλων αστικών κέντρων. Οι αλλαγές θα συμβούν πολύ πιο γρήγορα απ ότι σε προηγούμενες εποχές και με διαφορετικούς ρυθμούς σε κάθε χώρα, ακόμα και στην Ενωμένη Ευρώπη, η οποία τελικά, φαίνεται ότι θα συμπεριλαμβάνει στον καινούργιο υπό διαμόρφωση χάρτη της περιοχής μας και χώρες του Βαλκανομεσογειακού χώρου.

Το θέμα του Συνεδρίου, φέρνει την πιο κατάλληλη στιγμή σε επαφή, εκπροσώπους περιφερειακών ΜΜΕ από την Ευρώπη. Η ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων για το ρόλο των δημοσιογράφων στο νέο περιβάλλον των περιφερειακών ΜΜΕ, είναι πολύτιμη όχι μόνο για τους συναδέλφους των τοπικών μέσων, αλλά για όλους μας.

Στις χώρες της διευρυμένης και προς τα ανατολικά Ευρώπης, ανάλογα με το μοντέλο ανάπτυξης που ακολουθήθηκε, αναπτύχθηκαν και τα περιφερειακά ΜΜΕ, περισσότερο ή λιγότερο στη σκιά των “εθνικών”.

Μιλώντας ειδικά για τον περιφερειακό Τύπο, στην διακίνηση του οποίου υπήρχε πάντα και το πρόβλημα της διανομής, σε σχέση με τα ηλεκτρονικά μέσα, αξίζει ν’ αναφερθεί το αισιόδοξο

παράδειγμα της Γερμανίας, όπου ο τοπικός Τύπος έχει συχνά τις διαστάσεις και την ισχύ του “εθνικού” (Ζυντόϊτσε Τσάϊτουνγκ).

Στις περισσότερες όμως χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της δικής μας, τα περιφερειακά ΜΜΕ, κατάφερναν στις περισσότερες περιπτώσεις να επιβιώνουν χάρη στον ηρωισμό των εκδοτών τους, οι οποίοι κατά παράδοση είναι δημοσιογράφοι και οι ίδιοι σε αντίθεση με τους εκδότες εθνικής ή ακόμα και διεθνούς εμβέλειας που είναι σήμερα επιχειρηματίες.

Αλλά, ό,τι μέχρι τώρα θεωρούσαμε δεδομένο, όπως η σχέση κέντρου και περιφέρειας, -τόσο στα ΜΜΕ όσο και στον κοινωνικό ιστό- αλλάζει ραγδαία. Τα νέα Μέσα -Ίντερνετ, δίκτυα, βάσεις δεδομένων- επιτρέπουν τη γρήγορη διεθνή διάχυση της ειδησεογραφίας, αλλά και την τηλε-εργασία, που στις πιο προηγμένες τεχνολογικά χώρες, έχει αρχίσει ήδη να μεταφράζεται σε μετακίνηση από το κέντρο προς την περιφέρεια για καλύτερη ποιότητα ζωής. Αυτή η μετακίνηση, θα δημιουργήσει στο άμεσο μέλλον ένα νέο κοινό για τα περιφερειακά ΜΜΕ, με χαρακτηριστικά διαφορετικά από εκείνα των αγροτικών πληθυσμών.

Έτσι, ο ρόλος του δημοσιογράφου στα περιφερειακά ΜΜΕ της Ευρώπης σήμερα, είναι διαφοροποιημένος από εκείνον που είχε πριν μερικά χρόνια. Αναβαθμισμένος. Χάρη στις νέες τεχνολογίες έχει ίσες ευκαιρίες με τους συναδέλφους του των μητροπόλεων, εφόσον κατανοεί ότι θα είναι ένας δια βίου καταρτιζόμενος επαγγελματίας, στις νέες τεχνικές, στα νέα μέσα και στις νέες απαιτήσεις πάνω στη μεθοδολογία της δουλειάς του. Από την επαγγελματική του σκευή, οφείλει να κρατήσει στο διεθνοποιημένο περιβάλλον εργασίας που προσφέρουν τα νέα μέσα, το σεβασμό για το κοινωνικό σύνολο, για τη δεοντολογία και για την ελευθερία της ενημέρωσης, για το αναφαίρετο δικαίωμα των ανθρώπων στη διαφορετικότητα.

Αυτό ακριβώς το δικαίωμα στη διαφορετικότητα, είτε πρόκειται για τρόπο ζωής, για πολιτισμό, για γλώσσα ή για κοσμοαντίληψη, είναι που θα κληθούν να προστατεύσουν και να διασώσουν μερικές φορές τα περιφερειακά ΜΜΕ, θεμελιώνοντας την ανάκαμψή τους,

πάνω σε αυτονόητες αλλά καινοφανείς για όσους αντιλαμβάνονται την είδηση ως εμπόρευμα, αρχές: Αξιοπιστία, ανεξαρτησία, και αντικειμενικότητα.